ATHANASIOS RANTOS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. június 14. [1]

C-702/20. és C-17/21. sz. egyesített ügyek

SIA „DOBELES HES” (C-702/20),
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21);
a Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,
az Ekonomikas ministrija,
a Finanšu ministrija,
a SIA „GM”,
az Ekonomikas ministrija,
a Finanšu ministrija
részvételével

(az Augstākā tiesa [Senāts] [legfelsőbb bíróság, Lettország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – A közszolgáltató azon kötelezettsége, hogy a piaci árnál magasabb áron szerezzen be megújuló energiaforrásokból származó villamos energiát a megújulóenergia-szolgáltatóktól – A támogatási összegek kifizetésének elmaradásával kapcsolatos kártérítés – Létező támogatás – Új támogatás – Bejelentési kötelezettség – Csekély összegű támogatás – Halmozódás – A kártérítés valamely hatóság olyan költségvetésébe történő betudása, amelyet kizárólag a szabályozási tevékenységre lehet fordítani”

I. Bevezetés

1. Az Augstākā tiesa (Senāts) (legfelsőbb bíróság, Lettország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmezésére irányulnak a lett jog azon rendelkezéseit illetően, amelyek a vízerőművekben villamos energiát termelő vállalkozásoktól történő villamosenergia-vásárlásra vonatkoznak.

2. E kérelmek a SIA „DOBELES HES” (a C-702/20. sz. ügy felperese) és a SIA „GM” (a C-17/21. sz. ügy felperese) (a továbbiakban: felperesek), valamint a Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (közszolgáltatási szabályozó bizottság, Lettország; a továbbiakban: szabályozó bizottság) között fennálló két jogvitában merültek fel azzal az indokkal, hogy a szabályozó hatóság a 2006. március 1. és 2010. április 1. közötti időszakra vonatkozóan nem határozta meg azt az átlagos villamosenergia-értékesítési díjat, amelynek alapján kiszámították

[1] Eredeti nyelv: francia.

azt a megemelt díjat, amelyen egy állami szerv, nevezetesen az AS Latvenergo visszavásárolta a felperesek által termelt többlet villamos energiát. Mivel a felperesek úgy vélték, hogy a szabályozó bizottság magatartása hátrányosan érintette őket, az említett díjszabás megállapításának elmulasztása miatt elszenvedett káruk megtérítését kérték.

3. A nemzeti bíróság által a Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az állami támogatásokkal kapcsolatos három „klasszikus” kérdésre vonatkoznak. E bíróság mindenekelőtt azt kérdezi, hogy egy olyan nemzeti intézkedés, amely az előállított vízenergiának az átlagos villamosenergia-értékesítési díj kétszereséért történő megvásárlásából áll, tartalmaz-e „állami forrásokat”, aminek következtében állami támogatásnak minősíthető. Ezt követően az említett bíróság azt kérdezi, hogy a nemzeti bíróság által megítélt kártérítés kifizetése tekinthető-e az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak”. Végül ugyanez a bíróság arra vonatkozóan tesz fel kérdéseket, hogy ha ez az intézkedés állami támogatásnak minősül, az említett intézkedés uniós joggal való összeegyeztethetőségének elemzése során mely tényezőket kell figyelembe venni.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. Az 1407/2013/EU rendelet

4. Az 1407/2013/EU rendelet[2] „Csekély összegű támogatás” című 3. cikke előírja:

„(1) Amennyiben a támogatási intézkedések megfelelnek az e rendeletben megállapított feltételeknek, úgy azokat úgy kell tekinteni, hogy nem felelnek meg az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdése valamennyi feltételének, és ezért nem tartoznak az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésében foglalt bejelentési kötelezettség hatálya alá.

(2) Bármely három pénzügyi év időszakában az egy és ugyanazon vállalkozás részére odaítélt csekély összegű támogatás összege tagállamonként nem haladhatja meg a 200 000 EUR-t.

[…]”

5. E rendelet 5. cikkének (2) bekezdése így rendelkezik:

„A csekély összegű támogatás nem halmozható azonos támogatható költségek vonatkozásában vagy azonos kockázatfinanszírozási célú intézkedés vonatkozásában nyújtott állami támogatással, ha a támogatások halmozása túllépi egy csoportmentességi rendeletben vagy a Bizottság által elfogadott határozatban az egyes esetek meghatározott körülményeire vonatkozóan rögzített maximális támogatási intenzitást vagy összeget.[…]”

6. Az említett rendelet 7. cikkének (1) bekezdése az átmeneti rendelkezések cím alatt előírja:

„E rendeletet kell alkalmazni az e rendelet hatálybalépése előtt odaítélt támogatásokra amennyiben azok az e rendeletben foglalt valamennyi követelménynek megfelelnek. Az e

[2] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i bizottsági rendelet (HL 2013. L 352., 1. o.).

követelményeknek meg nem felelő bármely támogatást a Bizottság a vonatkozó keretszabályokkal, közleményekkel és iránymutatásokkal összhangban fog értékelni.”

2. Az (EU) 2015/1589 rendelet

7. Az (EU) 2015/1589 rendelet [3] 1. cikke kimondja:

„E rendelet alkalmazásában:

b) »létező támogatás«:

   i. […] Lettország […] csatlakozási okmánya 3. pontjának és a IV. melléklet függelékének, […] sérelme nélkül, minden támogatás, amely az EUMSZ-nek az érintett tagállamokban történő hatálybalépését megelőzően már létezett, vagyis az olyan támogatási programok és egyedi támogatások, amelyeket az EUMSZ-nek az érintett tagállamokban történő hatálybalépése előtt vezettek be és azt követően is alkalmazhatók;

   ii. engedélyezett támogatás, azaz olyan támogatási programok és egyedi támogatások, amelyeket a Bizottság vagy a Tanács engedélyezett;

   iii. olyan támogatás, amelyet a 659/1999/EK rendelet [4] 4. cikkének (6) bekezdése szerint vagy a [659/1999 rendelet] hatálybalépése előtt, de ennek az eljárásnak megfelelően engedélyeztek [helyesen: olyan támogatás, amelyet a 659/1999/EK rendelet 4. cikkének (6) bekezdése vagy a jelen rendelet 4. cikkének (6) bekezdése szerint, vagy a {659/1999 rendelet} hatálybalépése előtt, de ennek az eljárásnak megfelelően engedélyeztek];

   iv. olyan támogatás, amely létező támogatásnak tekintendő az e rendelet 17. cikke szerint;

   v. olyan támogatás, amelyet létező támogatásnak kell tekinteni, mert megállapítható, hogy a hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően – a belső piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna – vált támogatássá. Egyes intézkedéseknek egy tevékenység az uniós jog általi liberalizálását követő támogatássá válása során az ilyen intézkedések a liberalizációra megállapított időpontot követően már nem minősülnek támogatásnak [helyesen: létező támogatásnak];

c) »új támogatás«: olyan támogatás, azaz támogatási program és egyedi támogatás, amely nem létező támogatás, beleértve a létező támogatások módosítását is;

[…]”

[3] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i tanácsi rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.).

[4] Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.).

8. A 2015/1589 rendeletnek „Az új támogatás bejelentése” című 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben arról az EUMSZ 109. cikke vagy az egyéb rendelkezései szerinti rendeletek másként nem rendelkeznek, az érintett tagállam az új támogatás nyújtására vonatkozó tervezeteket kellő időben bejelenti a Bizottságnak.[…]

[…]”

9. E rendelet „Felfüggesztési záradék” című 3. cikke előírja:

„A 2. cikk (1) bekezdése szerint bejelentendő támogatás nem léptethető hatályba a Bizottság támogatást engedélyező határozata előtt vagy a határozatának vélelmezett meghozatala előtt.”

10. Az említett rendelet „A támogatás visszafizettetésére vonatkozó jogvesztő határidő [helyesen: elévülési idő]” című 17. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A Bizottság támogatás-visszatéríttetésre vonatkozó hatásköre tízéves jogvesztő határidőn [helyesen: elévülési időn] belül érvényesíthető.

(2) A jogvesztő határidő [helyesen: Az elévülési idő] azon a napon kezdődik, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezettnek egyedi támogatás formájában vagy támogatási program részét képező támogatás formájában nyújtják. […].

(3) Minden támogatást, amellyel kapcsolatban a jogvesztő határidő [helyesen: az elévülési idő] lejárt, létező támogatásnak kell tekinteni.”

3. A 2002/20/EK irányelv

11. A 2002/20/EK irányelv[5] (30) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„Az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtói számára igazgatási díj fizetése írható elő, a nemzeti szabályozó hatóságnak a felhatalmazási rendszer fenntartásával és a használati jogok megadásával összefüggő tevékenységei finanszírozása céljából. […]”

12. Ezen irányelv „Igazgatási díjak” című 12. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az általános felhatalmazás keretében szolgáltatást nyújtó vagy hálózatot szolgáltató vállalkozások számára, illetve a használati joggal rendelkező vállalkozások számára kivetett igazgatási díjnak olyannak kell lennie:

a) amely csak azoknak az igazgatási költségeknek az összességét fedezi, amelyek az általános felhatalmazási rendszer […] kezelése, ellenőrzése és alkalmazása során felmerülnek […].

[…]”

[5] 2009. november 25-i 2009/140/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2009. L 337., 37. o.) módosított, az elektronikus hírközlő hálózatok és az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló, 2002. március 7-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 108., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 337. o.).

B. A lett jog

13. Az Enerģētikas likums (az energiáról szóló törvény) 40. cikkének (1) bekezdése a 2001. június 1. és 2005. június 7. között hatályos változatában a következőképpen rendelkezik:

„Az engedélyezett villamosenergia-elosztó vállalkozás a kis vízerőművektől az általuk termelt többletáramot […] az átlagos villamosenergia-értékesítési díj kétszeresének megfelelő áron vásárolja meg. Ezt a beszerzési árat a továbbiakban a szabályozó hatóság határozza meg.”

14. Az Elektroenerģijas tirgus likums (villamosenergia-piaci törvény) 30. cikkének (1) bekezdése a 2005. június 8. és 2014. december 31. közötti időszakban hatályos változatában a következőképpen rendelkezik:

„Azok a termelők, akik a villamosenergia előállításához megújuló energiaforrásokat használnak, és akik tevékenységüket e törvény hatálybalépése előtt kezdték meg, a villamos energiát az e törvény hatálybalépésekor rájuk alkalmazandó […] áraknak megfelelően értékesítik a közszolgáltatónak.”

15. E törvény 30. cikkének (3) bekezdése a 2005. június 8. és 2008. május 14. közötti időszakban hatályos változatában a következőket írja elő:

„[…] A beszerzési árat a villamosenergia-fogyasztásuk arányában minden lettországi villamosenergia-végfelhasználó megfizeti, amennyiben a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia egy részét a közszolgáltatótól vásárolják, vagy amennyiben az ez utóbbi által viselt költségek megtérítésre kerülnek.”

16. A „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (a közszolgálati szabályozó hatóságokról szóló törvény) 29. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A szabályozó hatóság működését a közszolgáltatások szabályozásáért fizetendő állami díj beszedéséből származó bevételekből és a szabályozó hatóság által nyújtott szolgáltatásokért fizetett, más törvényi és rendeleti rendelkezésekben meghatározott díjakból finanszírozzák.”

III. Az alapeljárások, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

17. A Lett Köztársaság törvényhozása már ezen ország Európai Unióhoz való csatlakozása előtt jogszabályokat vezetett be a megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia-termelés előmozdítására. Közelebbről, az energiáról szóló törvény 40. cikkének (1) bekezdése feljogosította a kis vízerőműveket arra, hogy a működésük megkezdésétől számított nyolc évig az átlagos villamosenergia-értékesítési díj kétszereséért értékesítsék a többlet villamos energiájukat az engedélyezett villamosenergia-elosztó vállalkozásnak. Ezt a díjat a szabályozó bizottságnak kellett megállapítania.

18. A Lett Köztársaság uniós csatlakozása után ezt a kedvezményt a 2005. június 8-án hatályba lépett villamosenergia-piaci törvény fenntartotta. Így a vitatott időszakban, 2006 márciusától 2008 szeptemberéig a vízierőmű-üzemeltetők (a felperesekhez hasonlóan) jogosultak voltak arra, hogy többlettermelésüket a közszolgáltatónak, azaz a teljes egészében állami tulajdonban lévő

Latvenergo vállalatnak megemelt díjon értékesítsék. A nemzeti jog szerint az átlagos villamosenergia-értékesítési díjat villamosenergia-piaci szabályozói minőségében a szabályozó bizottság határozta meg.

19. 2010-ben a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország) megállapította, hogy 2005 és 2010 között a szabályozó bizottság helytelenül számította ki a megemelt díjat. Ennek következtében a felperesek, akik ebben az időszakban vízerőműveket üzemeltettek, kártérítést követeltek a hatóságtól a vonatkozó tarifa megállapításának elmulasztása miatt elszenvedett veszteségekért [6], majd a velük szemben e hatóság által közölt elutasítással szemben keresetet nyújtottak be a közigazgatási bírósághoz.

20. Az Administratīvā apgabaltiesa (regionális közigazgatási bíróság, Lettország) 2019. május 31-én és július 10-én hozott két ítéletével kötelezte a szabályozó bizottságot, hogy fizessen a felepreseknek 3 406,63 euró, illetve 662,26 euró összeget. E bíróság azonban az általa az eljárás során kért európai bizottsági vélemény figyelembevételével az említett összegek kifizetését attól a feltételtől tette függővé, hogy azokat állami támogatásként bejelentik a Bizottságnak, és hogy ez utóbbi hozzájárulását adja, vagy úgy kell tekinteni, mintha hozzájárulását megadta volna.

21. A szabályozó bizottság ezen ítéletekkel szemben fellebbezést terjesztett az Augstākā tiesa (Senāts) (legfelsőbb bíróság) elé. E bíróság úgy határozott, hogy mindkét ügyben felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatalra a következő, mindkét ügyben azonos kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e tekinteni, hogy a közszolgáltatóval szemben előírt azon kötelezettség, hogy a villamosenergia-termeléshez megújuló energiaforrásokat felhasználó termelőktől a piaci árnál magasabb áron vásároljon villamos energiát – a végső fogyasztónak a megvalósult fogyasztása arányában fennálló fizetési kötelezettsége mellett –, az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdése értelmében vett állami beavatkozásnak vagy állami forrásoknak minősül?

2) Úgy kell-e értelmezni a »villamosenergia-piac liberalizációjának« fogalmát, hogy úgy kell tekinteni, hogy a liberalizáció már a szabad kereskedelem bizonyos elemeinek fennállása esetén bekövetkezett, mint például valamely közszolgáltató által más tagállambeli szolgáltatókkal kötött szerződések esetén? Tekinthető-e úgy, hogy a villamosenergia-piac liberalizációja azon időpontban kezdődik, amelyben a jogszabály a villamosenergia-fogyasztók egy részének (például az átviteli hálózathoz csatlakoztatott villamosenergia-fogyasztóknak vagy az elosztóhálózathoz csatlakoztatott nem háztartási villamosenergia-fogyasztóknak) biztosítja a villamosenergiaszolgáltató-váltáshoz való jogot? A villamosenergia-piac lettországi szabályozásának fejlődése, és különösen a 2007. év előtti helyzet milyen hatással van a villamosenergia-termelők számára nyújtott támogatásoknak az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdése alapján történő értékelésére (az első kérdésre adandó válasz szempontjából)?

3) Abban az esetben, ha az első és a második kérdésre adandó válaszból az tűnik ki, hogy a villamosenergia-termelőknek nyújtott támogatás nem minősül az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak, az a tény, hogy a felperes jelenleg liberalizált villamosenergia-piacon működik, és a kártérítés megfizetése a jelen helyzetben

[6] Az állítólagos kár a közszolgáltató által a felpereseknek fizetett ár és azon ár közötti különbségnek felel meg, amelyen e közszolgáltatónak a villamos energiát meg kellett volna vennie, ha az átlagos villamosenergia-értékesítési díjat a DOBELES HES vonatkozásában a 2006. március 1. és 2007. november 30. közötti időszakra, a GM esetében pedig a 2006. március 1. és 2008. szeptember 30. közötti időszakra megállapították volna.

előnyt biztosít számára az érintett piacon jelen lévő más gazdasági szereplőkkel szemben, maga után vonja-e, hogy a kártérítést az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak kell tekinteni?

4) Abban az esetben, ha az első és a második kérdésre adandó válaszból az tűnik ki, hogy a villamosenergia-termelőknek nyújtott támogatás az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak minősül, úgy kell-e tekinteni az állami támogatásoknak az említett rendelkezés szerinti ellenőrzése kontextusában, hogy a felperesnek az előállított villamos energia után járó emelt összegű kifizetéshez való, törvényben meghatározott jog hiányos teljesítéséből eredő kár megtérítése iránti kérelme új állami támogatás iránti kérelemnek vagy inkább valamely állami támogatás korábban ki nem fizetett részének kifizetése iránti kérelemnek minősül?

5) Abban az esetben, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a kártérítés iránti kérelmet a múltbeli körülmények kontextusában valamely állami támogatás korábban ki nem fizetett részének kifizetése iránti kérelemként kell értékelni, az következik-e az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdéséből, hogy a szóban forgó állami támogatás kifizetésével kapcsolatos ítélethozatalhoz jelenleg meg kell vizsgálni az aktuális piaci helyzetet, és figyelembe kell venni a hatályos szabályozást (ideértve a túlkompenzáció megelőzése céljából jelenleg fennálló korlátozásokat)?

6) Jelentősége van-e az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdésének értelmezése szempontjából annak, hogy a szélerőművek – a vízerőművektől eltérően – a múltban teljes összegű támogatásban részesültek?

7) Jelentősége van-e az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdésének értelmezése szempontjából annak, hogy jelenleg a teljes összegű támogatásban nem részesülő vízerőműveknek csak bizonyos része kap kártérítést?

8) Úgy kell-e értelmezni az [1407/2013 rendelet] 3. cikkének (2) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy mivel a jelen ügyben vitatott támogatás összege nem haladja meg a csekély összegű támogatás küszöbértékét, meg kell állapítani, hogy a szóban forgó támogatás eleget tesz a csekély összegű támogatások tekintetében megállapított kritériumoknak? Úgy kell-e értelmezni az 1407/2013 rendelet 5. cikkének (2) bekezdését, hogy a jelen ügyben – a túlkompenzáció megelőzésére irányadó, a Bizottság SA.43140 számú határozatában szereplő feltételekre tekintettel – azon tény, hogy az okozott kár megtérítésének kifizetését csekély összegű támogatásnak tekintik, elfogadhatatlan halmozódást eredményezhet?

9) Abban az esetben, ha a jelen ügyben úgy kell tekinteni, hogy állami támogatást ítéltek oda/fizettek ki, úgy kell-e értelmezni a [2015/1589 rendelet] 1. cikkének b) és c) pontját, hogy a jelen ügyben fennállókhoz hasonló körülmények új állami támogatásnak, nem pedig létező állami támogatásnak felelnek meg?

10) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kilencedik kérdésre adandó igenlő válasz esetén, annak megítélése szempontjából, hogy a felperes helyzete összeegyeztethető-e a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának iv. alpontjában hivatkozott, létező támogatásnak tekintendő támogatásokkal, az e rendelet 17. cikkének (2) bekezdése szerinti elévülés kezdő időpontjaként kizárólag azon időpontot kell-e figyelembe venni, amikor a támogatás tényleges kifizetése megtörtént?

11) Abban az esetben, ha úgy kell tekinteni, hogy állami támogatást ítéltek oda/fizettek ki, úgy kell-e értelmezni az [EUMSZ 108. cikk] (3) bekezdését, valamint a 2015/1589 rendelet 2. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkét, hogy az állami támogatás bejelentésére irányuló, a jelen ügyben szereplőhöz hasonló eljárást megfelelőnek kell tekinteni abban az esetben, ha a nemzeti bíróság azzal a feltétellel ad helyt az elszenvedett kár megtérítése iránti kérelemnek, hogy kézhez vette a Bizottság támogatást engedélyező határozatát, és arra kötelezi a gazdasági minisztériumot, hogy az ítélethozataltól számított két hónapon belül küldje meg a Bizottságnak a kereskedelmi tevékenységhez nyújtott támogatásra vonatkozó megfelelő nyilatkozatot?

12) Jelentősége van-e az [EUMSZ 107. cikk] (1) bekezdésének értelmezése szempontjából annak a ténynek, hogy az elszenvedett kár megtérítését az állami szektor olyan szervétől (szabályozó bizottság) kérik, amelynek hagyományosan nem kellett ilyen költségeket viselnie, valamint azon ténynek, hogy az említett szerv költségvetését a szabályozott ágazatokba tartozó közszolgáltatók által fizetett olyan állami díjak képezik, amelyeket kizárólag a szabályozási tevékenységre lehet fordítani?

13) Összeegyeztethető-e a jelen ügyben vitatotthoz hasonló kártérítési rendszer az uniós jogban foglalt és a szabályozott ágazatokra alkalmazott elvekkel, különösen a [2002/20 irányelv] 12. cikkével és (30) preambulumbekezdésével?”

22. A szabályozó hatóság, a lett, a német és a holland kormány, valamint a Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. E felek a megállapított határidőn belül írásban is válaszoltak azokra a kérdésekre, amelyeket a Bíróság az eljárási szabályzata 61. cikkének (1) bekezdése alapján intézett hozzájuk. E felek, valamint a felperesek és a spanyol kormány ezenkívül a nagytanács által tartott 2022. március 29-i tárgyaláson is kifejtették álláspontjukat.

IV. Jogi elemzés

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

23. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami beavatkozásnak vagy állami forrásoknak” minősül-e az olyan rendszer, amely a közszolgáltatókat a piaci árnál magasabb áron történő, megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia vásárlására kötelezi, és amely a végső fogyasztót kötelezi e kifizetések finanszírozására.

24. Emlékeztetni kell arra, hogy az „állami támogatásnak” való minősítéshez négy feltételnek kell teljesülnie, vagyis állami beavatkozásnak vagy állami forrásból történő beavatkozásnak kell fennállnia, e beavatkozásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet, a kedvezményezett számára előnyt kell megtestesítenie és torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie[7].

25. A Bíróság elé terjesztett kérdés e feltételek közül csak az elsőre vonatkozik, nevezetesen az állami források fennállására. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy intézkedés akkor minősülhet állami beavatkozásnak vagy állami forrásból nyújtott

[7] 2017. szeptember 13-i ENEA ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

támogatásnak, ha két különböző, egymástól független és konjunktív feltétel teljesül: 1) az intézkedés betudható valamely tagállamnak; és 2) az intézkedést közvetlenül vagy közvetve állami forrásokból nyújtják [8].

26. Ami először is az intézkedés betudhatóságát illeti, azt kell megvizsgálni, hogy a tagállamot úgy kell-e tekinteni, hogy részt vett ezen intézkedés meghozatalában. Ez a feltétel akkor tekinthető teljesítettnek, ha a szóban forgó intézkedést törvény vagy rendelet vezette be [9]. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az alapeljárás tárgyát képező kompenzációs mechanizmust törvény vezette be, és ezért az államnak betudhatónak kell tekinteni, amit egyébként az érdekelt felek egyike sem vitatott.

27. Másodszor, ami azt a feltételt illeti, hogy az előnyt állami forrásokból kell nyújtani, meg kell jegyezni, hogy csak a közvetlenül vagy közvetetten állami forrásokból nyújtott előnyök tartoznak az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alá [10].

28. Elöljáróban megjegyzem, hogy a Bizottság által e második kritériummal kapcsolatban benyújtott írásbeli észrevételek alapján a német kormány azt kérte, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmányának 16. cikke (3) bekezdésének megfelelően a nagytanács foglalkozzon a jelen ügyekkel. E kormány szerint ezt a bánásmódot az igazolja, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmezése szempontjából elvi jelentőséggel bír az „állami források” fennállásának megállapítása során figyelembe veendő kritériumok kérdése. Pontosabban ez a kormány úgy véli, hogy egy intézkedés adójogi jellege a Bizottság által e tekintetben képviselt álláspontttal ellentétben önmagában nem kölcsönöz állami jelleget a beszedett forrásoknak. Ezzel szemben döntő jelentőséggel bír az a körülmény, hogy a beszedett források ténylegesen az állami szervek rendelkezésére állnak, vagy állami ellenőrzés alá tartoznak-e. Az adójogi jelleg az átfogó értékelés során csupán jelzi azt, hogy fennáll-e a beszedett források feletti állami ellenőrzés és rendelkezési jog.

29. Mielőtt e kérdésben állást foglalnék, azt kell eldönteni, hogy az alapügy tárgyát képező intézkedés tartalmaz-e állami forrásokat.

1. A szóban forgó lett rendszernek a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján történő értékelése

30. Elöljáróban megjegyzem, hogy a megújuló energiaforrásokra vonatkozóan a tagállamok többségében alkalmazott támogatási intézkedésekkel kapcsolatban széleskörű ítélkezési gyakorlat alakult ki. Ez az ítélkezési gyakorlat hasznos útmutatást nyújt az első kérdés megválaszolásához.

31. Így a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy egy, a villamos energia átvételére vonatkozó kötelezettségből álló intézkedés „támogatásnak” minősülhet, noha nem jár együtt állami források átruházásával [11]. Ugyanis az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése minden olyan pénzügyi eszközt magában foglal, amelyet a hatóságok ténylegesen felhasználhatnak vállalkozások támogatására, anélkül hogy jelentősége lenne annak, hogy ezen eszközök állandó jelleggel az állam vagyonába tartoznak-e, vagy sem. Ugyanígy, még ha a támogatási intézkedésnek megfelelő

[8] Lásd ebben az értelemben a 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[9] 2019. március 28-i Németország kontra Bizottság ítélet (C-405/16 P, a továbbiakban: Németország kontra Bizottság ítélet, EU:C:2019:268, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[10] 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294, 24. pont).

[11] 2017. szeptember 13-i ENEA ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

összegek nincsenek is állandó jelleggel az államkincstár birtokában, azon tény, hogy folyamatosan állami ellenőrzés alatt maradnak, és így a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok rendelkezésére állnak, elegendő ahhoz, hogy azok „állami forrásoknak” minősüljenek [12].

32. A Bíróság azt is megállapította, hogy az állami szabályozás által előírt kötelező hozzájárulásokból fizetett olyan alapot, amelyet ugyancsak e szabályozásnak megfelelően kezelnek és osztanak szét, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami forrásnak lehet minősíteni, még ha azt a hatóságtól elkülönülő jogalany is kezeli [13]. E tekintetben az minősül meghatározó körülménynek, hogy az állam az ilyen jogalanyokat állami források kezelésével bízta meg, és nem egyszerűen a saját pénzügyi forrásaikból történő vásárlás kötelezettsége terheli azokat [14]. E tekintetben kapcsolatnak kell fennállnia a szóban forgó előny és az állami költségvetés legalábbis potenciális csökkenése között [15].Mindenképpen ilyen kapcsolat áll fenn akkor, amikor a jogalkotó arra kötelezi a végfelhasználókat, hogy valamely objektív feltétel (például az energiafogyasztás) alapján hozzájárulást fizessenek a közszolgáltató részére. Az ilyen hozzájárulás ugyanis adóhoz hasonlít. Ugyanez a helyzet akkor, ha a hozzájárulást a közszolgáltatótól eltérő szervezet, például egy hálózatüzemeltető szedi be [16].

33. A Bíróság többek között a fentiekre támaszkodott annak megállapítása során, hogy az alapügyhöz hasonló ügyekben szereplő intézkedéseket úgy kell tekinteni, hogy állami forrásokat tartalmaznak [17].

34. Azokon az eseteken kívül, amelyekben a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó források állami ellenőrzés alá tartoznak, meg kell vizsgálni azokat a körülményeket is, amelyekben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem áll fenn ilyen ellenőrzés.

35. Így a PreussenElektra ítéletben a Bíróság megállapította, hogy nem tartalmaznak állami forrásokat az olyan intézkedések, amelyekben az állam megelégszik egy adott termék vagy szolgáltatásra vonatkozóan a minimális vagy maximális vételi vagy eladási ár meghatározásával [18]. Ebből következik, hogy az állam nem ellenőrzi a pénzeszközöket, és nem rendelkezik azok felett akkor, amikor a jogalkotó szabályozza az árakat, és adott esetben meghatározza, hogy az ezen árral összefüggésben felmerült pénzügyi terhet hogyan kell elosztani az érintett magánjogi szervezetek között, azonban egyebekben nem avatkozik be a pénzeszközök kezelésébe vagy elosztásába. Ebben az esetben a magánjogi szervezetek saját pénzügyi forrásaikkal, nem pedig állami forrásokkal gazdálkodnak.

36. Egyébként az állami források jelenléte nem állapítható meg, ha a személyek egy előre meghatározott kategóriájára (például a fogyasztókra) törvényben előírt pótdíj nem kötelező. A Bíróság tehát a Németország kontra Bizottság ügyben úgy ítélte meg, hogy ahhoz, hogy állami forrásokról lehessen beszélni, a pótdíjnak *de iure* kötelezőnek kell lennie, abban az értelemben,

[12] 2017. szeptember 13-i ENEA ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[13] 1974. július 2-i Olaszország kontra Bizottság ítélet (173/73, EU:C:1974:71, 35. pont); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 25. pont).

[14] 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 30. és 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[15] 2019. március 28-i Németország kontra Bizottság ítélet (C-405/16 P, EU:C:2019:268, 60. és 84. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[16] 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, a továbbiakban: Essent Netwerk Noord és társai ítélet, EU:C:2008:413, 45–47. és 66. pont); Németország kontra Bizottság ítélet (C-405/16 P, EU:C:2019:268, 65–71. pont).

[17] Essent Netwerk Noord és társai ítélet. Lásd továbbá: 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851); 2019. május 15-i Achema és társai ítélet (C-706/17,EU:C:2019:407).

[18] 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, a továbbiakban: PreussenElektra ítélet, EU:C:2001:160, 58. és 59. pont).

hogy kötelező jellegének a nemzeti jogból kell erednie[19]. Következésképpen, ha a nemzeti szabályozás csupán „lehetővé teszi” a pótdíj egy adott személyi körre való áthárítását, akkor nincs szó „kötelező pótdíj” kivetéséről, és ezért az ilyen pótdíjból származó források nem válnak állami forrássá.

37. A fentiek fényében most a szóban forgó lett intézkedést kell elemezni.

38. Először is megjegyzem, hogy a lett kormány által bevezetett rendszer olyan kötelező pótdíjat tartalmazott, amelyet a jogalkotó egy kötelező jogi aktus útján egyoldalúan vetett ki minden végső fogyasztóra, így adóhoz hasonlítható.[20]

39. Másodszor, ki kell emelni, hogy a végső fogyasztóktól beszedett összegeket, amelyeket a megújuló forrásokból előállított villamos energia visszavásárlására használtak fel, egy állami ellenőrzés alatt álló szervezet, nevezetesen a Latvenergo, egy teljes egészében állami tulajdonban lévő társaság kezelte. A vállalat a kapott pénzeszközöket a lett törvények által meghatározott kritériumoknak megfelelően kezelte és osztotta szét a megújulóenergia-szolgáltatók között. Az a tény, hogy a Latvenergo nem rendelkezett mérlegelési jogkörrel a kapott pénzeszközök felhasználása tekintetében (amelyeket kizárólag az e programban meghatározott célokra kell felhasználni), nem változtat azon a tényen, hogy e tekintetben minden döntést a hatóságok hoznak[21].

40. Egyértelmű tehát, hogy az érintett pénzeszközök elosztásának teljes folyamata során, azaz a végső villamosenergia-fogyasztótól való beszedéstől a szóban forgó vállalkozások közötti elosztásig ezek a pénzeszközök mindenkor, szigorúan szabályozott keretek között folytatott állami ellenőrzés alatt álltak.

41. Megjegyzem továbbá, hogy e jellemzőkre tekintettel a lett rendszer különbözik a PreussenElektra ítélet és a Németország kontra Bizottság ítélet alapjául szolgáló ügyekben tárgyalt rendszerektől. Így az alapügyben szóban forgó rendszerben a vásárláshoz kapcsolódó terheket – a Németország kontra Bizottság ügyben szóban forgó pótdíjjal ellentétben – kötelező jogi aktus, nevezetesen törvény által előírt kötelező pótdíj fedezi. Ezen túlmenően, ellentétben a PreussenElektra ügyben vizsgált rendszerrel, amelynek keretében a megújuló energiaforrások támogatására szolgáló intézkedések finanszírozása kizárólag magánforrásokból származott, a lett rendszer keretében azokat a forrásokat, amelyeket a megújuló energiaforrásokból származó villamos energiának az állam által meghatározott magasabb áron történő megvásárlásával összefüggő költségek ellentételezésére fordítottak, a végső fogyasztóktól szedték be. Emlékeztetni kell arra is, hogy a lett rendszer keretében egy konkrét, teljes mértékben állami szereplőt, nem pedig magánjogi szervezeteket köteleznek vásárlásra.

42. A fentiek fényében úgy vélem, hogy a német kormány által felvetett kérdésben alkalmazott megközelítéstől eltérően a lett rendszer az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásokat” tartalmaz. Egyrészt, amint azt a jelen indítvány 38. pontja kifejti, a rendszert olyan kötelező pótdíjból finanszírozzák, amely egy adóval azonosítható. Másrészt, amint azt a jelen indítvány 39. és 40. pontja megállapítja, a rendszer finanszírozásában részt vevő forrásokat olyan társaság szedi be, kezeli és osztja szét, amely teljes egészében az állam tulajdonában van, vagyis e források mindenkor az állam ellenőrzése alatt állnak.

[19] 2019. március 28-i Németország kontra Bizottság ítélet (C-405/16 P, a továbbiakban: Németország kontra Bizottság ítélet, EU:C:2019:268, 70. és 71. pont).

[20] Lásd a jelen indítvány 32. pontját.

[21] Lásd ebben az értelemben: Essent Netwerk Noord és társai ítélet (69. és 70. pont).

2. A német kormány által felvetett kérdésre vonatkozó állásfoglalás

43. A német kormány által felvetett kérdés az „állami források” fogalmára vonatkozó értelmezés összetettségéről tanúskodik, különösen a megújuló energiaforrások területén. A Bíróság számára tehát az a kihívás, hogy egyensúlyt teremtsen egyrészt a „túl szűk körű meghatározás veszélye” között, amely ahhoz vezetne, hogy az uniós jog megengedné az állami támogatási szabályok megkerülésének teret engedő összetett rendszerek létrehozását, másrészt a „túl tág körű meghatározás veszélye” között, amely abból eredne, hogy az állami források felhasználásával nem járó megújuló energiaforrásokra vonatkozó támogatási intézkedéseket is állami támogatásnak minősítenék.

44. A Bíróság ebben az összefüggésben számos olyan ügyet tárgyalt, amelyek a megújuló energiaforrásokra vonatkozó támogatási programok tagállamok általi végrehajtásával kapcsolatosak. Márpedig ezen ítélkezési gyakorlat meghatározó eleme az, hogy az állami források fennállásának megállapításához az érintett pénzeszközöknek állandó állami ellenőrzés alatt kell állniuk, és felettük az államnak tényleges rendelkezési joggal kell rendelkeznie. Más szóval, az állami források fennállása attól függ, hogy az állam milyen mértékű ellenőrzést gyakorol az érintett pénzeszközök felett.

45. Ez a tényező először is az állami támogatásra vonatkozó szabályok alkalmazásának kizárását teszi lehetővé abban az esetben, ha az állam nem gyakorol ellenőrzést az érintett pénzeszközök felett. Ez a helyzet például akkor, ha a megújuló energiaforrások támogatási rendszere magánforrásból származó pénzeszközök vállalkozások közötti elosztását írja elő anélkül, hogy ezek a pénzeszközök az állam rendelkezésére állnának, mint a PreussenElektra ítélet alapjául szolgáló ügy esetében.

46. Másodszor, a jelen indítvány 31. és 32. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az állami források ellenőrzésének feltétele két esetben tekinthető teljesítettnek, vagyis egyrészt akkor, ha a szóban forgó intézkedés adóból vagy más kötelezően kivetett díjakból, például az állami költségvetés javára fizetendő, és adóhoz hasonló hozzájárulásokból vagy kötelezettségekből származó járulékokra vonatkozik, másrészt akkor, ha a nemzeti jogszabály hozzájárulás megfizetését írja elő, és az ebből származó pénzeszközöket maga az állam, vagy egy, az állam nevében és ellenőrzése alatt eljáró szervezet kezeli és költi el.

47. Vajon ez a két feltétel konjunktív? Ez a német kormány által felvetett kérdés lényege. Véleményem szerint erre a kérdésre nemleges választ kell adni.

48. Úgy vélem, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatát úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a pénzeszközöket adóból vagy olyan egyéb díjakból, hozzájárulásokból vagy kötelezettségekből biztosítják, amelyeket a jogalkotó kötelező jogi aktus útján egyoldalúan vet ki minden végső fogyasztóra, és amelyek így egy adóval azonosíthatók, akkor ezek a források mindig állami jellegűek – ami egyértelműen következik az „adó” fogalmából –, és így a pénzeszközök állami ellenőrzésére és az állam rendelkezésére állására vonatkozó feltétel teljesítettnek tekinthető. Úgy vélem, ezt az álláspontot egyébként a Bíróság ítélkezési gyakorlata is megerősíti [22].

[22] Lásd: Essent Netwerk Noord és társai ítélet (69–75. pont); lásd továbbá: 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851, 21., 25., 28–36. pont), 2019. május 15-i Achema és társai ítélet(C-706/17, EU:C:2019:407, 63–67. pont); 2021. szeptember 16-i FVE Holýšov I és társai kontra Bizottság ítélet (C-850/19 P, nem tették közzé, EU:C:2021:740, 46. pont).

49. Ez a feltétel azonban nem az egyetlen, amelynek alapján valamely intézkedésről meg lehet állapítani, hogy állami forrásokat tartalmaz. Az állami források fennállása így a második kritériummal is bizonyítható, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a jogalkotási aktus alapján beszedett források valóban az állam ellenőrzése alatt állnak [23].

50. Egyébként úgy vélem, hogy azt a tényt, hogy a Bíróság bizonyos ügyekben úgy döntött, hogy e második kritérium vizsgálatát annak ellenére is elvégzi, hogy korábban már megállapította, hogy adóról van szó, a német kormány állításával ellentétben nem kell úgy értelmezni, mint e két feltétel kumulatív jellegének hallgatólagos elismerését. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy az elemzés, amelyet a Bíróságnak többek között a fent említett ügyekben el kellett végeznie, olyan intézkedésekre vonatkozott, amelyek jogi és gazdasági összetettségük tekintetében jelentősen eltértek egymásról. A Bíróság által az Essent Netwerk Noord és társai ítéletében használt szavakkal élve egy különös intézkedés „együttes körülményeinek” elemzése szükséges lehet olyan esetekben, amikor a szóban forgó intézkedés adóügyi jellege nem állapítható meg világosan és egyértelműen. Egyébiránt ilyen elemzésre nyilvánvalóan akkor is szükség van, ha a szóban forgó intézkedés nem adó vagy adóhoz hasonló kötelező pótdíj.

51. Megjegyzem, hogy e két „feltétel” alternatív jellegét a Bíróság ítélkezési gyakorlata is megerősíti. Így a Németország kontra Bizottság ítéletet [24] úgy értelmezem, hogy éppen amiatt, mert az említett ítéletben vizsgált EEG-pótdíj nem rendelkezett ugyanazokkal a jellemzőkkel (vagyis az adók jellemzőivel), mint a Netwerk Noord és társai ügyben vizsgált villamos energia alapján felszámított pótdíj, a Bíróság kötelezettségének érezte, hogy ellenőrizze a megtámadott ítéletben a Törvényszék által az e források állami eredetének alátámasztására elfogadott egyéb elemeket [25]. Ezenkívül az Achema és társai ítéletben [26] a Bíróság rámutatott, hogy a villamosenergiahálózat-üzemeltetők által a gazdasági szereplőktől és a végső fogyasztóktól kötelezően beszedett pénzeszközök állami forrásoknak tekinthetők (ezen ítélet 64. és 65. pontja), majd ezt követően megállapította „egyébiránt”, hogy e pénzeszközöket, amelyeket a rendszer kedvezményezettjei között egy állami ellenőrzés alatt álló szervezet oszt szét, amely e pénzeszközök meghatározását és rendeltetését illetően nem rendelkezik semmilyen mérlegelési jogkörrel, állami irányítás alatt állónak kell tekinteni (az említett ítélet 66. és 67. pontja).

3. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó válasz

52. A fentiekre tekintettel véleményem szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a közszolgáltatóval szemben előírt azon kötelezettség, hogy a megújuló energiaforrásokat felhasználó termelőktől a piaci árnál magasabb áron vásároljon villamos energiát – a végső fogyasztónak a megvalósult fogyasztása arányában fennálló fizetési kötelezettsége mellett –, az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami forrásokból nyújtott támogatásnak minősül.

[23] Ahhoz, hogy ezt a feltételt teljesítettnek lehessen tekinteni, azt kell bizonyítani, hogy a pénzeszközöket egy olyan vállalkozás szedi be és kezeli, amely az állam ellenőrzése alatt áll.

[24] Lásd: ezen ítélet 65–72. pontja. Lásd még ebben az értelemben: 2021. szeptember 16-i FVE Holýšov és társai ítélet (C-850/19 P, EU:C:2021:740, 46. pont).

[25] Így a Németország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontjában a Bíróság csak a „különleges teher” fennállásának kizárása után állapította meg, hogy „következésképpen” meg kell vizsgálni, hogy a másik két említett elem (vagyis a pénzeszközök vagy a hálózat-üzemeltetők feletti állami ellenőrzés) „mindazonáltal” lehetővé tette-e a Törvényszék számára azon következtetés levonását hogy az „EEG-pótdíjból” származó pénzeszközök állami forrásokat képeznek.

[26] 2019. május 15-i ítélet (C-706/17, EU:C:2019:407.)

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

53. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy milyen tényezők alapján lehet meghatározni a lettországi villamosenergia-piac liberalizációjának időpontját, és hogy az e piacon 2007 előtt fennálló helyzet milyen mértékben befolyásolja az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatás fennállásának értékelését.

54. A lett kormány szerint ezt a kérdést a Bíróságnak elfogadhatatlannak kell nyilvánítania, tekintve, hogy nem alkalmas arra, hogy befolyásolja az alapügy kimenetelét, mivel a felperesek által követelt kártérítés a villamosenergia-piac liberalizációjának időpontjától függetlenül megfelel az „állami támogatás” kritériumainak.

55. Bár kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság rendelkezik hatáskörrel az alapjogvita tényállásának megállapítására és megítélésére, valamint a nemzeti jog értelmezésére és alkalmazására, úgy vélem, hogy a nemzeti bíróság kérdése arra vonatkozik, hogy egy nem liberalizált piacon fennállhat-e állami támogatás. Felmerülhet ugyanis a kérdés, hogy a villamosenergia-piac liberalizációjának elmaradása esetén nem hiányozhat-e az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételek némelyike. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy az „állami támogatásként” való minősítés négy feltétel teljesülésétől függ, köztük attól, hogy a támogatásnak „torzítania kell a versenyt” és „érintenie kell a tagállamok közötti kereskedelmet”.

56. Egyrészt meg kell jegyezni, hogy a Bíróság már megállapította, hogy az egyes vállalkozásoknak – többek között támogatások formájában – nyújtott előnyök már az érintett ágazat piacának teljes liberalizációja előtt is alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására és a verseny torzítására [27]. Másrészt, a Bíróság kiemelte, hogy a nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy a piac nyitott-e a verseny számára [28]. Márpedig úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság erre a kérdésre igennel válaszolt, és megállapította, hogy a lett villamosenergia-piac már 2007. július 1-je előtt, tehát az alapügy tényállásának időpontját megelőzően liberalizált volt (és összekapcsolódott más tagállamok villamosenergia-piacával).

57. Ilyen körülmények között úgy vélem, hogy a második kérdést a Bíróságnak elfogadhatatlannak kell nyilvánítania, mivel hipotetikusnak tűnik, és nem befolyásolja az alapeljárás kimenetelét. Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy választ adjon a kérdést előterjesztő bíróságnak, amennyiben a hozzá intézett kérdések nem mutatnak semmilyen kapcsolatot az alapeljárás tényeivel vagy tárgyával, tehát nem felnek meg az alapügy megoldása objektív szükségletének [29].

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

58. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó válaszom alapján úgy vélem, hogy a harmadik kérdésre nem szükséges válaszolni. Amennyiben a Bíróság úgy ítéli meg, hogy erre a kérdésre választ kell adni, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés alábbi elemzésére hivatkozom.

[27] 2010. június 10-i Fallimento Traghetti del Mediterraneo ítélet (C-140/09, EU:C:2010:335, 49. pont).

[28] 2010. június 10-i Fallimento Traghetti del Mediterraneo ítélet (C-140/09, EU:C:2010:335, 50. pont).

[29] 1994. május 17-i Corsica Ferries ítélet (C-18/93, EU:C:1994:195, 14. pont).

D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és kilencedik kérdésről

59. Negyedik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy amennyiben a szóban forgó intézkedés „állami támogatásnak” minősül, a kártérítési igény megítélése új támogatásnak, vagy valamely állami támogatás korábban ki nem fizetett része megtérítésének kell tekinteni. Kilencedik kérdésével e bíróság azt kérdezi, hogy az ilyen kártérítés formájában nyújtott állami támogatás a 2015/1589 rendelet 1. cikkének b) és c) pontja értelmében „új támogatásnak” vagy „létező támogatásnak” minősül-e. Úgy vélem, hogy tekintettel e két kérdés között fennálló szoros kapcsolatra, ezeket együtt kell vizsgálni.

1. A felperesek kártérítési igényeinek az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezések szerinti minősítése által kifejtett hatásról

60. Először is meg kell jegyezni, hogy az alapeljárás felei felvetették azt a kérdést, hogy az állami támogatás fennállásának megállapítása függhet-e a benyújtott keresetek nemzeti jog szerinti minősítésétől.

61. E tekintetben a felperesek és a holland kormány úgy vélik, hogy a nemzeti bíróságnak az alapügyben a szabályozó hatóság szerződésen kívüli felelősségén alapuló kártérítési igényről kell határoznia. A megtéríteni kért kár az említett hatóság által elkövetett hiba következménye, amelyet ráadásul a nemzeti bíróság megállapított. Így a felperesek a jelen indítvány 63. pontjában ismertetett, 1988. szeptember 27-i Asteris és társai ítéletből (106/87-120/87, EU:C:1988:457) származó ítélkezési gyakorlat alapján azt állítják, hogy az a tény, hogy a benyújtott kereset kártérítési kereset, önmagában elegendő ahhoz, hogy kizárja az állami támogatás fennállását.

62. Ezzel szemben a lett kormány azt állítja, hogy a felperesek által követelt kártérítés nem az állami beavatkozás által okozott kárra alapított kártérítési keresetnek felel meg – annak ellenére, hogy a nemzeti jog ilyen keresetnek minősíti –, hanem a villamosenergia-piaci törvény 30. cikkének (3) bekezdése szerinti előny megszerzésének [30].

63. Másodszor, ki kell emelni, hogy a Bíróság az Asteris és társai ügyben már határozott hasonló kérdésben, és megállapította, hogy az állami támogatás „alapvetően különbözik azon kártérítéstől, amelyet adott esetben a nemzeti hatóságok kötelesek magánszemélyek részére, az általuk e személyek részére okozott kár megtérítése érdekében kifizetni [31]. Így a kártérítés kifizetésével az államnak az a célja, hogy helyreállítsa azt a pénzügyi helyzetet, amely akkor állt volna fenn, ha beavatkozásával nem súlyosbította volna azt. Nem kétséges, hogy a vállalkozásoknak nyújtott ellentételezések bizonyos formái nem minősülnek állami támogatásnak. Ezzel szemben az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében az állami támogatás célja, hogy bizonyos vállalkozások számára olyan előnyt biztosítson, amely javítja meglévő pénzügyi helyzetüket és más versenytársaikhoz viszonyított piaci helyzetüket.

64. E kártérítési keresetek azonban nem vezethetnek az állami támogatásra vonatkozó szabályok tényleges alkalmazásának megkerüléséhez [32]. Azok a személyek, akik nem részesülhettek olyan támogatásban, amelyet nem jelentettek be a Bizottságnak, és amelyet a Bizottság nem

[30] Ez a rendelkezés jogot biztosított arra, hogy a többlet villamos energiát az átlagos villamosenergia-értékesítési díjszabás kétszeresének megfelelő, az érintett időszakra meghatározottnál magasabb áron értékesítsék a közszolgáltató számára.

[31] 1988. szeptember 27-i ítélet (106/87–120/87, EU:C:1988:457, 23. pont).

[32] Lásd: 2015. november 11-i Klausner Holz Niedersachsen ítélet (C-505/14, EU:C:2015:742, 42–44. pont).

engedélyezett, nem követelhetik „kártérítésként” a meg nem kapott támogatás összegének megfelelő összeget, mert ez a jogellenes támogatások közvetett módon történő nyújtásával egyenértékű lenne [33].

65. Harmadszor, megjegyzem, hogy az a tény, hogy egy összeg kifizetése egy bírósági határozat eredménye, önmagában nem zárja ki, hogy e kifizetés „állami támogatásnak” minősüljön. Így a Buonotourist kontra Bizottság ítéletben a Bíróság megállapította, hogy Olaszország állami támogatást nyújtott a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) ítélete által, amelyben ez utóbbi közszolgáltatási kötelezettségek fejében nyújtott kompenzációt ítélt meg egy autóbusz-közlekedési szolgáltató számára [34]. Hasonlóképpen, a DEI és Bizottság kontra Alouminion tis Ellados ítéletben a Bíróság megállapította, hogy Görögország állami támogatást nyújtott a Protodikeio Athinon (athéni elsőfokú bíróság, Görögország) ideiglenes végzése által, amelyben e bíróság egy alumíniumgyártó javára több hónapra visszaállított egy kedvezményes villamosenergia-díjszabást [35].

66. Pusztán elméleti szempontból az a megállapítás, hogy a nemzeti bíróság állami támogatást nyújthat, valóban ellentétes a hatáskörök szétválasztásának elvével. A bírósági határozat ugyanis (önmagában) nem hoz létre új, korábban nem létező jogokat, hanem csupán értelmezi és alkalmazza a meglévő jogi szabályokat. Ez az elvi álláspont azonban nem alkalmazható teljes mértékben az állami támogatások területén, különös tekintettel arra, hogy ez a terület irreleváns az állami támogatásokat nyújtó állami szerv (ideértve azt is, ha az egy bíróságról van szó) szempontjából.

67. Az alábbiakban kifejtett okok miatt úgy vélem, hogy a felperesek keresetének helyt adó bírósági határozat „állami támogatásnak” minősülhet, függetlenül attól, hogy a nemzeti jog szerint e keresetek kártérítési keresetnek tekinthetőek-e.

68. Véleményem szerint ez egyrészt a jelen indítvány 65. pontjában felidézett Buonotourist kontra Bizottság ítéletből, másrészt a Bíróság azon állandó ítélkezési gyakorlatából következik, amely szerint az állami támogatási intézkedéseket objektíven a hatásuk, nem pedig az okaik vagy a céljuk alapján kell meghatározni [36]. Márpedig az állami támogatás fennállásának automatikus kizárása akkor, amikor egy határozat „formálisan” kártérítési igényre vonatkozik, azt eredményezné, hogy az állami támogatás fogalmát nem objektíven, a hatása alapján, hanem szubjektíven, az azt elfogadó hatóság által elfogadott módon határoznák meg.

69. Ezt követően, amennyiben annak meghatározására, hogy mely intézkedések jogosítanak fel állami támogatás nyújtására, kizárólag a nemzeti jog alapján meghatározott formális kritériumot alkalmaznának, véleményem szerint fennállna annak kockázata, hogy megkerülik az uniós jog állami támogatásra vonatkozó rendelkezéseit. Így ahhoz, hogy mentesüljenek az állami támogatásra vonatkozó szabályok, valamint a Bizottság és a nemzeti bíróságok ellenőrzése alól, elegendő lenne, ha a jogellenes állami támogatásra vonatkozó keresetet kártérítési igényként fogalmaznák meg. Márpedig egyértelmű, hogy egy ilyen megoldás aláásná az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének hatékony érvényesülését.

[33] Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Atzeni és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-346/03 és C-529/03, EU:C:2005:256, 98. pont).

[34] 2020. március 4-i ítélet (C-586/18 P, EU:C:2020:152, 88–97. pont).

[35] 2016. október 26-i ítélet (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 58 és 59. pont).

[36] 2011. december 8-i France Télécom kontra Bizottság ítélet (C-81/10 P, EU:C:2011:811, 17. pont).

70. Végezetül, a jelen ügyek véleményem szerint eléggé szemléletes módon illusztrálják ezt a kockázatot, mivel úgy tűnik, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő ellenőrzések alapján – a kártérítési keresetek ugyanarra az eredményre vezetnek, mint a villamos energia magasabb áron történő beszerzését – ami, amint azt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott válaszban is megállapítottam, állami támogatásnak minősül – előíró törvény alkalmazása. A kártérítési keresetekkel a felperesek tehát azt kérik a nemzeti bíróságtól, hogy nyújtson számukra olyan állami támogatást, amelyet korábban a törvény alapján nem kaphattak meg. Ezen a megállapításon nem változtat az a tény, hogy a felperesek követelései a nemzeti jog szerint kártérítési követelésnek minősülnek. Ennek megfelelően a felperesek által igényelt kártérítés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” tekinthető.

2. A kártérítési kérelmek „új” vagy „létező” támogatásként való besorolásáról

71. Úgy vélem, hogy a 2015/1589 rendelet értelmezéséből minden nehézség nélkül levezethető a válasz arra a kérdésre, hogy a jelen ügyben „új támogatásról” vagy „létező támogatásról” van-e szó.

72. Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy e rendelet 1. cikkének c) pontja szerint „új támogatás” minden olyan támogatás, azaz támogatási program és egyedi támogatás, amely nem létező támogatás, beleértve a létező támogatások módosítását is. Mivel tehát a felpereseknek nyújtott kártérítés nem tartozik az e cikk b) pontjában említett „létező támogatás” egyik kategóriájába sem, „új támogatásnak” minősül. Közelebbről, a felperesek által igényelt állami támogatás nyilvánvalóan nem tartozik az említett rendelkezés ii. és iii. pontjának hatálya alá, mivel a Bizottság vagy a Tanács nem hagyta jóvá, és nem jelentették be a Bizottságnak.

73. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett a negyedik és kilencedik kérdésre a Bíróság azt a választ adja, hogy az a határozat, amelyben a nemzeti bíróság kártérítést ítél meg a felpereseknek, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősülhet, és a 2015/1589 rendelet 1. cikkének c) pontja értelmében vett „új támogatásnak” kell tekinteni, mivel nem tartozik az e rendelet 1. cikkének b) pontjában említett „létező támogatás” egyik kategóriájába sem.

E. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésről

74. Ötödik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy amennyiben az alapügyben szereplő kártérítési követeléseket a korábban ki nem fizetett állami támogatás kifizetése iránti kérelemnek kell tekinteni, akkor e kifizetés függ-e a villamosenergia-piac jelenlegi helyzetétől és a hatályos nemzeti jogtól, többek között a túlkompenzációra vonatkozó jelenlegi korlátozásoktól.

75. Figyelembe véve a negyedik kérdésre adott válaszomat, úgy vélem, hogy az ötödik kérdésre nem szükséges válaszolni.

76. Véleményem szerint ez a kérdés mindenképpen elfogadhatatlan, mivel úgy tűnik, hogy annak értékelésére vonatkozik, hogy összeegyeztethető-e a szóban forgó kompenzáció kifizetése a villamos energia belső piacával abban az esetben, ha e kompenzáció a 2005 és 2008 között hatályos állami támogatási rendszer alapján nyújtott állami támogatásnak minősül. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a támogatási intézkedések vagy a támogatások valamely rendszere közös piaccal való összeegyeztethetőségének mérlegelése az uniós bíróság ellenőrzése mellett eljáró Bizottság

kizárólagos hatáskörébe tartozik [37].

F. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik és hetedik kérdésről

77. Hatodik és hetedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmezése szempontjából releváns-e egyrészt az a tény, hogy a szélerőművek a vízerőművektől eltérően a múltban teljes támogatásban részesültek, másrészt az, hogy a vízerőművek termelőinek csak egy része részesül kompenzációban.

78. A Bizottsághoz és a lett kormányhoz hasonlóan én is azon a véleményen vagyok, hogy ezek a körülmények nem relevánsak az alapügy eldöntése szempontjából. Ezeket a tények ugyanis esetlegesen azon értékelésnek a tényezői, amely a 2005 és 2008 között hatályos támogatási rendszer belső piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozik, és amely – amint azt a jelen indítvány 76. pontja pontosítja – a Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Ezért véleményem szerint ezeket a kérdéseket mint elfogadhatatlanokat el kell utasítani.

G. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdésről

79. Nyolcadik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a jelen ügyben vitatott támogatásokra alkalmazandóak-e a csekély összegű támogatások tekintetében megállapított kritériumok, amennyiben e támogatások összege nem haladja meg a csekély összegű támogatásnak az 1407/2013 rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott küszöbértékét [38].

80. Emlékeztetni kell arra, hogy az említett rendelet 5. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a csekély összegű támogatás felső határát a felperesek által ugyanazon időszakban ugyanazon jogszabály alapján, azonos jogcímen már megszerzett támogatások alapján kell értékelni.

81. Azt is hangsúlyozom, hogy bár a nemzeti bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel az állami támogatások belső piaccal való összeegyeztethetőségének elbírálására, a nemzeti bíróságokhoz lehet fordulni az olyan jogvitákban, amelyek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésében említett támogatás fogalmának értelmezésére és alkalmazására kötelezi őket, különösen annak meghatározása végett, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése előzetes ellenőrzési eljárásának figyelembevétele nélkül bevezetett valamely állami intézkedést annak alá kellene-e vetni, vagy sem [39]

82. Így a nemzeti bíróság elvégezheti annak értékelését, hogy egy állami támogatás a csekély összegű támogatásokra vonatkozó *de minimis* eltérést engedő szabályozás hatálya alá tartozik-e. Ezért e bíróság feladata, hogy az egyes alapügyekben megvizsgálja, hogy a szóban forgó támogatás nem halmozódik-e a villamosenergia-piaci törvény vagy a Bizottság által engedélyezett egyéb támogatási programok alapján a felpereseknek már juttatott egyéb állami támogatásokkal [40].

[37] 2006. március 23-i Enirisorse ítélet (C-237/04, EU:C:2006:197, 23. pont).

[38] Úgy tűnik, ezt a kérdést az indokolja, hogy a felperesek által kapott összegek mindegyike ténylegesen a csekély összegű támogatás küszöbértéke alatt van.

[39] 2016. október 26-i DEI és Bizottság kontra Alouminion tis Ellados ítélet (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[40] E tekintetben megjegyzem, hogy mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind az eljárás egyes felei az alapügyben szóban forgó intézkedéssel párhuzamosan hatályban lévő állami támogatási programra hivatkoznak, amelyet a 2017. április 24-i SA.43140 (2015/NN) – A megújuló energiaforrásokra, illetve a kapcsolt energiatermelésre vonatkozó támogatási intézkedés bizottsági határozattal hagytak jóvá.

83. A fentiekre tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az 1407/2013 rendelet 5. cikkének (2) bekezdése alapján megállapítsa, hogy az egyes alapügyekben szóban forgó támogatások és az egyazon felpereseknek juttatott egyéb támogatások halmozódása nem eredményezi-e az említett rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott küszöbérték túllépését.

H. A előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizedik kérdésről

84. Tizedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy mely időpont minősül a 2015/1589 rendelet 17. cikkének (2) bekezdése szerinti tízéves elévülési idő kezdő időpontjának.

85. A lett kormányhoz hasonlóan én is úgy vélem, hogy erre a kérdésre nem kell válaszolni, mivel azon a feltételezésen alapul, hogy a szóban forgó kompenzáció nyújtása létező támogatásnak minősül, míg a kompenzációt „új támogatásnak” kell tekinteni.

86. Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy a Bíróság már megállapította, hogy az elévülési idő azon a napon kezdődik, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezettnek odaítélik,[41] ugyanakkor leszögezte, hogy a támogatás nyújtásának időpontja nem egyezik meg a támogatási program elfogadásának időpontjával[42]. Ezzel kapcsolatban arra is emlékeztetek, hogy a 2022. január 25-i, Bizottság kontra European Food és társai ítéletben (C-638/19 P, EU:C:2022:50) (a „Micula” néven ismert ügyben) a nagytanácsban eljáró Bíróság egyértelművé tette, hogy a támogatás nyújtásának időpontja nem az az időpont, amikor a felperes anyagi jogot szerzett arra, hogy egy állítólagos jogsértés miatt az államtól kártérítést követeljen, hanem az az időpont, amikor ezt a jogot a választottbíróság határozatában elismerték és számszerűsítették. A felperes részére ugyanis ténylegesen csak ebben az időpontban fizetik meg a kért kártérítést, mivel végleges jogot szerez a támogatásra, és az állam köteles a támogatást megítélni. Szintén ebben az időpontban válik az intézkedés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében alkalmassá a verseny torzítására és a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására[43].

87. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a jelen esetben az Administratīvā apgabaltiesa (regionális közigazgatási bíróság) ítéletei elrendelték a végrehajtásuknak az ezen ítéletben nyújtott támogatások bejelentéséig és az ezt követő bizottsági határozatok meghozataláig történő felfüggesztését. Következésképpen a támogatás tényleges nyújtására, azaz a kártérítés kifizetésére még nem került sor, és a 2015/1589 rendelet 17. cikkének (2) bekezdésében meghatározott elévülési idő még nem kezdődött meg.

88. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és kilencedik kérdésre adott válasz alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizedik kérdésaz azt a választ kell adni, hogy a kártérítési kereset „új támogatásként” történő minősítésére tekintettel a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának iv. alpontjában foglalt feltételek nem teljesülnek, mivel a támogatás nyújtásától számított tízéves elévülési idő nem telt el. Ez a határidő a kártérítési keresetnek helyt adó ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdődik, mivel ez az az időpont, amelyen a támogatást a rendelet 17. cikkének (2) bekezdése értelmében a kedvezményezettnek nyújtják.

41 2018. április 26-i ANGED ítélet (C-233/16, EU:C:2018:280, 79. és 82. pont).

42 2011. december 8-i France Télécom kontra Bizottság ítélet (C-81/10 P, EU:C:2011:811, 81. pont).

43 2022. január 25-i Bizottság kontra European Food és társai ítélet(C-638/19 P, EU:C:2022:50, 123–125. pont).

I. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizenegyedik kérdésről

89. Tizenegyedik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésére, valamint a 2015/1589 rendelet 2. és 3. cikkére tekintettel a kártérítési kérelemnek csak azzal a felfüggesztő feltétellel adhat-e helyt, hogy arról előzetesen értesítik a Bizottságot, és a Bizottság engedélyezi azt.

90. Mindjárt az elején emlékeztetek arra, hogy az uniós jog által az állami támogatások ellenőrzési rendszere végrehajtásának keretében a nemzeti bíróságokra ruházott feladat [44] egyrészről abból áll, hogy – amikor e bíróságok megállapítják, hogy az érintett intézkedést az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése értelmében be kellett volna jelenteni a Bizottságnak – ellenőrizniük kell, hogy az érintett tagállam eleget tett-e ennek a kötelezettségének, másrészről pedig abból, hogy e kötelezettség elmulasztása esetén az intézkedést jogellenesnek kell nyilvánítaniuk [45]. Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság köteles a nemzeti jogának megfelelően az állami támogatásokra vonatkozó szabályok, és különösen az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése megsértésének valamennyi következményét megállapítani.

91. A fent említett ítélkezési gyakorlatból következik tehát, hogy a nemzeti bíróság nem adhat helyt a termelők kártérítési igényeinek, amennyiben azok jogellenes támogatáson alapulnak. A jelen indítvány 70. pontjában foglalt pontosításnak megfelelően a kártérítéshez való jog *de facto* ugyanolyan hatású lenne, mint az uniós joggal ellentétes, a versenyt torzító jogszabályok alkalmazása. A termelők valójában azon összegnek megfelelő összeghez jutnának, mint amelyet a jogellenes támogatási rendszer alapján kaptak volna; ezt a nemzeti bíróságnak főszabály szerint meg kell akadályoznia.

92. Egyébiránt emlékeztetek arra, hogy a Bizottság és a nemzeti bíróságok közötti hatáskörmegosztás keretében az utóbbiak mérlegelik a támogatás fennállását, ugyanakkor nem határozhatnak az uniós piaccal való összeegyeztethetőségéről, mivel ez az értékelés a Bíróság felülvizsgálata mellett eljáró Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik [46].

93. A jelen ügyben az Administratīvā apgabaltiesa (regionális közigazgatási bíróság) a kártérítés nyújtását felfüggesztő záradékhoz kötötte, amely szerint a lett hatóságok csak akkor fizethetik ki a támogatást, ha azt bejelentették, és megszerezték a Bizottság előzetes jóváhagyását. Így az Administratīvā apgabaltiesa (regionális közigazgatási bíróság) azzal, hogy a 2019. május 31-i és 2019. július 10-i ítéletében előírta, hogy a nemzeti hatóságok által a felperesek részére fizetendő kártérítés csak a Bizottság tényleges, vagy megadottnak feltételezhető hozzájárulását követően fizethető ki, eleget tett az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében foglalt követelményeknek.

94. Ezért úgy vélem, hogy a tizenegyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését és a 2015/1589 rendelet 2. és 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik az állami támogatás nyújtását, ha a nemzeti bíróság helyt ad a kártérítési keresetnek, feltéve hogy az érintett tagállam a szóban forgó támogatást bejelenti a Bizottságnak, és megkapja az említett támogatási intézkedést engedélyező bizottsági határozatot.

[44] 2016. október 26-i DEI és Bizottság kontra Alouminion tis Ellados ítélet (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 95–98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[45] 2015. március 19-i OTP Bank ítélet (C-672/13, EU:C:2015:185, 68. pont).

[46] 2019. május 2-i A-Fonds ítélet (C-598/17, EU:C:2019:352, 45. és 46. pont).

J. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizenkettedik kérdésről

95. Tizenkettedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az állami támogatás fennállásának értékelése szempontjából releváns-e az, hogy a kártérítést olyan hatóságtól követelik, amely elkülönül attól, amely főszabály szerint köteles a „zöld” villamos energiának a termelőktől való megvásárlására, és amelynek a költségvetése kizárólag arra szolgál, hogy a saját működését biztosítsa.

96. Más szóval, e kérdés lényege tulajdonképpen az, hogy azon jogi személyek jogállása és feladatköre, amelyek részére a pénzügyi előnyt meg kell fizetni, releváns-e annak megítélése szempontjából, hogy az előnyt „állami forrásokból” nyújtják-e. Úgy tűnik, ez a kérdés a jelen ügyek sajátosságaiból és különösen a nemzeti jog sajátosságaiból ered, amely a jelen esetben a megemelt villamosenergia-díjszabás megállapítását olyan személyre bízta, amely elkülönül attól, amely a „zöld” villamos energia ilyen díjon történő beszerzésére jogosult[47]. Márpedig a nemzeti jog értelmében – a nemzeti jog által előírt azon korlátozásokra tekintettel, amelyek értelmében a szabályozó hatóság forrásai kizárólag csak saját működésének biztosítására szolgálnak – e hatóság főszabály szerint nem használhatta volna fel saját költségvetését állami támogatás kifizetésére.

97. Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdéséből következik, hogy az uniós jogalkotó a támogatások értékelése során nem az állami támogatás kifizetéséért felelős szervnek, hanem a szóban forgó támogatás kifizetésére szolgáló források eredetének tulajdonított jelentőséget. Egyébként az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy e kérdés eldöntése szempontjából nem releváns sem a közjogi vagy magánjogi státusz, sem a szóban forgó előny nyújtásáért felelős személy autonómiája[48].

98. A fentiekre tekintettel a tizenkettedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a nemzeti jog alapján valamely jogi személyre ruházott jogállás és feladatkör nem releváns annak megítélése szempontjából, hogy az előny „állami forrásokból” származik-e, mivel az állami források konkrét eredete nem befolyásolja az intézkedés állami támogatásként történő minősítését.

K. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizenharmadik kérdésről

99. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett tizenharmadik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2002/20 irányelv alkalmas-e arra, hogy megakadályozza a felperesek kárának megtérítését.

100. Meg kell jegyezni, hogy a jelen ügyek nem tartoznak az említett irányelv hatálya alá, mivel az nem alkalmazható a villamosenergia-ágazatra. Továbbá az irányelvben nincs olyan rendelkezés, amely arra utalna, hogy az elektronikus hírközlési piacon kívül más területekre is alkalmazható lenne. Ezt a kérdést ezért mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant el kell utasítani.

[47] Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy a nemzeti jog szerint a Latvenergo feladata volt a megtermelt többlet villamos energia megemelt díjon történő felvásárlása, míg az átlagos villamosenergia-értékesítési díjszabást villamosenergia-piaci szabályozói minőségében a szabályozó bizottság határozta meg.

[48] 2017. november 9-i Bizottság kontra TV2/Dánia ítélet (C-656/15 P, EU:C:2017:836, 44. és 45. pont).

V. Végkövetkeztetés

101. A fenti megfontolások fényében javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon az Augstākā tiesa (Senāts) (legfelsőbb bíróság, Lettország) által előterjesztett kérdésekre:

1) A közszolgáltatóval szemben előírt azon kötelezettség, hogy a megújuló energiaforrásokat felhasználó termelőktől a piaci árnál magasabb áron vásároljon villamos energiát – a végső fogyasztónak a megvalósult fogyasztása arányában fennálló fizetési kötelezettsége mellett –, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami forrásokból nyújtott támogatásnak minősül.

2) Az a határozat, amelyben a nemzeti bíróság kártérítést ítél meg, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősülhet, és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet 1. cikkének c) pontja értelmében vett „új támogatásnak” kell tekinteni, mivel nem tartozik az e rendelet 1. cikkének b) pontjában említett „létező támogatás” egyik kategóriájába sem.

3) A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet 5. cikkének (2) bekezdése alapján megállapítsa, hogy az egyes alapügyekben szóban forgó támogatások és a kapott egyéb támogatások halmozódása nem eredményezi-e az említett rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott küszöbérték túllépését.

4) A kártérítési kereset „új támogatásként” történő minősítésére tekintettel a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának iv. alpontjában foglalt feltételek nem teljesülnek, mivel a támogatás nyújtásától számított tízéves elévülési idő nem telt el. Ez a határidő a kártérítési keresetnek helyt adó ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdődik, mivel ez az az időpont, amelyen a támogatást a rendelet 17. cikkének (2) bekezdése értelmében a kedvezményezettnek nyújtották.

5) Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését és a 2015/1589 rendelet 2. és 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik az állami támogatás nyújtását, ha a nemzeti bíróság helyt ad a kártérítési keresetnek, feltéve hogy az érintett tagállam a szóban forgó támogatást bejelenti a Bizottságnak, és megkapja az említett támogatási intézkedést engedélyező bizottsági határozatot.

6) A nemzeti jog alapján valamely jogi személyre ruházott jogállás és feladatkör nem releváns annak megítélése szempontjából, hogy az előny „állami forrásokból” származik-e, mivel az állami források konkrét eredete nem befolyásolja az intézkedés állami támogatásként történő minősítését.